

DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh477>

İZMİR'DE 1989 YEREL SEÇİMLERİ

Nedim YALANSIZ*

Özet

Yerel Seçimler, sonuçları itibariyle zaman zaman genel seçimler kadar etkili olabilir. 26 Mart 1989 yerel seçimleri de cumhuriyet tarihinin en önemli yerel seçimlerinden biridir. Bu makalede 1989 yerel seçimlerinin Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olan İzmir özeline ağırlık vermekle beraber, seçim ortamı, seçimlerin yereldeki ve Türkiye genelindeki sonuçları da değerlendirilecektir. İzmir'de yerel seçimlere yedi siyasi parti katılmakla birlikte, seçim yarışı Anavatan Partisi(ANAP), Doğru Yol Partisi(DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP) arasında geçmiştir. Seçimlere katılım %75 civarında olmuştur. Sağ oylar beş sağ parti arasında bölünürken, sol oyları iki parti temsil etmiştir. SHP, 1987 genel seçimlerinden başlayan yükselişini, 1989 yerel seçimlerinde de sürdürerek İzmir merkezde Büyükşehir ile birlikte 5 belediye başkanlığını kazanmıştır. Diğer ilçelerden birinde ANAP, üçünde DYP belediye başkanlıklarını kazanırken, diğer ilçelerdeki belediye başkanlıkları SHP'nin olmuştur. İktidar partisi, İzmir'le birlikte Ankara ve İstanbul'u da kaybetmiştir. 1992 genel seçimlerine kadar iktidarda kalmayı hedefleyen Anavatan Partisi, 1989 yerel seçimlerinden ağır bir yara alarak, 1991'de erken genel seçimlere gitmek zorunda kalacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Yerel Seçimler, İzmir, Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Burhan Özfatura, Yüksel Çakmur*

Local Elections Of 1989 In İzmir

Abstract

Local elections may sometimes be as impressive as general elections in regard to their results. Local elections which held on March 26, 1989 were one of the most important local elections in the history of the Republic. In this paper, it is focused particularly on local elections of 1989 in İzmir. Besides, it is evaluated the ambiance

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü.

and the results of elections both in provincial and national levels. Even though seven political parties participated into the local elections in İzmir, competition was mainly among only three political parties, namely Motherland Party, True Path Party and Social Democratic Populist Party. Voter turnout was approximately 75%. When rightist votes were shared by five parties, leftist votes were represented by only two parties. Social Democratic Populist Party continued to rise since general election of 1987, and won greater city municipality of İzmir with 5 mayoralities. When Motherland Party won only one mayoralty, True Path Party won 3 mayoralities, and Social Democratic Populist Party won all the remaining mayoralities in districts. Ruling party lost Ankara and İstanbul greater city municipalities besides İzmir's. Motherland Party which aims to be in power until the general election of 1992, lost its ground heavily and was forced to contest in early general election in 1991.

Key Words: *Local Elections, İzmir, Motherland Party, Social Democratic Populist Party, Burhan Özfatura, Yüksel Çakmur.*

Giriş

Mahalli İdareler ya da yeni deyişle Yerel Yönetimler adı altında birçok çalışma bulunmakla birlikte bu tür eserler yerel seçimlerin tarihine yer vermek için değil yerel yönetimlerin mevzuatlarındaki tarihsel ve güncel gelişmelerle ilgili bilgiler vermek için yazıldıklarından araştırmamızın konusu olan yerel seçimler tarihi literatüründe ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Yakın dönemlerle ilgili yerel seçimlerin analizini siyaset bilimciler yapmakla birlikte, 1980'ler bile tarihçilere yazmak için oldukça yakın gelmektedir. 25 yıl geçmesine rağmen 1989 yerel seçimleri ile ilgili İzmir özelinde tarihçilerin yazdığı herhangi bir araştırma tespit edemedim. Siyaset bilimi ya da seçim kampanyası ve reklamcılık ile ilgili birkaç çalışma ve belediyecilikle ilgili bir sempozyum dışında bu konuya değinen bir çalışma bulunmamaktadır. Tez veri tabanlarını taradığımda 1989 yerel seçimlerini ele alan herhangi bir teze de rastlamadım. 1989 dönemi Belediye Başkanlarıyla yaptığım sözlü tarih çalışmalarında 1989 yerel seçimlerindeki yenilgi ve galibiyetleriyle ilgili bir araştırma yaptırmadıkları bilgisini aldım. Çalışmam bu nedenle yoğun olarak basın taramasına ve İzmir eski belediye başkanları ile yaptığım sözlü tarih çalışmalarına dayanmaktadır. Seçim kampanyasında kullanılan propaganda yöntemleri, toplumsal sınıfların tutumları, basının tavrı, seçmen davranışları ve yerel seçimler-genel politika ilişkisi öne çıkarmaya çalıştığım noktalardır.

Cumhuriyet Dönemi'nde belediyelerin oluşum süreci ile ilgili birçok düzenleme yapılmıştır. Bu dönemde çıkarılan ilk kanun 1930 tarih ve 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur. Bu kanun aslında günümüze kadar gelen

İzmir’de 1989 Yerel Seçimleri

Belediyeler Kanunu’nun temelini oluşturmuştur. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra belediye organları feshedilmiş ve belediyelere atamalar yapılmış, belediyeleri ilgilendiren yeni yasalar yapılmasına rağmen, 1580 sayılı kanun temel alınmıştır. 1983 sonrasında Anavatan Partisi(ANAP)’nin iktidara gelmesinden sonra 23 Mart 1984 tarih ve 3030 sayılı kanunla “Büyükşehir Belediyesi” ve “İlçe Belediyeleri” kurulacaktır. “*Büyükşehir: Belediye sınırları içinde birden fazla ilçe bulunan şehirleri, İlçe Belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan ilçelerde kurulan belediyeleri*” ifade etmektedir.¹

1984 tarih ve 2972 sayılı yerel yönetim seçimleri ile ilgili kanun ise, “*Belediye hudutları içinde birden fazla ilçe bulunan büyükşehirlerde, büyükşehir belediye başkanı seçimi için, o kent belediye hudutları içi(nin) bir seçim çevresi*”(md. 4/1) ve “*büyükşehir belediye hudutları içinde kalan ilçelerin belediye başkanı ve belediye meclisi üyeleri seçiminde, her ilçenin bir seçim çevresi*”(md.4/2) olması durumunu getirmiştir.²

Anavatan Partisi, karşısında güçlü bir muhalefet olmadığı için, 1983 genel seçimleri ve 1984 yerel seçimlerinden zaferle çıktı. 1987 yılına kadar da her şey yolunda gitti. 6 Eylül 1987 günü yapılan referandumla, 12 Eylül darbesiyle kapatılan partilerin genel başkanlarına ve diğer üyelerine getirilmiş olan siyasi yasaklar kaldırıldı. Süleyman Demirel, Bülent Ecevit, Alparslan Türkeş ve Necmettin Erbakan siyasete geri döndüler. Kısa bir süre içerisinde Süleyman Demirel, Doğru Yol Partisi(DYP)’nin; Bülent Ecevit, Demokratik Sol Parti(DSP)’nin; Alparslan Türkeş, Milliyetçi Çalışma Partisi(MÇP)’nin, Necmettin Erbakan, Refah Partisi(RP)’nin başına geçtiler. Bu tarihten itibaren ANAP’ın karşısında güçlü bir muhalefet cephesi oluştu.1988’den sonra enflasyon yükselmeye ve uygulamaya konan yüksek oranlı zamlar, “orta direk” adı verilen orta ve alt sınıfların üzerine yük olmaya başlayınca ANAP’a karşı tepkiler giderek arttı.³ Bundan dolayı 26 Mart 1989 Yerel Seçimleri döneminin

¹ Halil Nadaroğlu, **Mahalli İdareler**, Betaş yay., 7.Bası, İstanbul, 2001, ss.202-205; Cengiz Sunay, “Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi”, **Yerel Siyaset**, Okutan yay., İstanbul, 2008, ss.59-62; M. Akif Çukurçayır, “Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset”, **Yerel Siyaset**, Okutan yay., İstanbul, 2008, s.32. 1989 yerel seçimi öncesinde belediyelerle ilgili en önemli değişiklikler; “Büyükşehir” belediyelerinin ve ilçe belediyelerinin kurulması ve adem-i merkezîyet anlayışı ile bazı yetkilerin merkezi idareden alınıp belediyelere verilmesi, yine yetkilerinin artırılması yanında gelirlerinin de artırılmasının hedeflenmesi şeklindedir.

² Zerrin Toprak, **Yerel Yönetimler**, D.E.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi yayını, 8.Baskı, İzmir, 2010, s.301.

³ 24 Nisan 1983’te Milli Güvenlik Konseyi(MGK)’nin, siyasi faaliyetleri serbest bırakmasının ardından Emekli Orgeneral Turgut Sunalp başkanlığında Milliyetçi Demokrasi Partisi(MDP),

iktidarı ANAP için bir dönüm noktası niteliğindedir. Muhalefet partileri de bu seçimlere özel bir önem vermekte hatta erken bir genel seçim için ilk adım olarak görmekteydiler.

İktidar Partisinin Yerel Seçim Planları ve Muhalefet

ANAP hükümetleri 1989 öncesi dönemde seçim yasalarında değişiklikler yaparak 1983 genel seçimleri ve 1984 yerel seçimlerindeki oy oranlarını korumaya çalıştı. Seçim yasalarının desteği ile 1987 genel seçimlerinde de birinci parti çıkan ANAP, daha fazla oy kaybına uğramadan yerel seçimleri öne almayı düşündü. Bu sayede 1984'te kazandığı belediye başkanlıklarının büyük bölümünü elinde tutmayı planlıyordu. Bunun için erken yerel seçimlerin 1988 Ekim ayında yapılmasını öngören 3420 sayılı yasayı çıkarttı. Bu yasa muhalif partilerin girişimiyle Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilince, bu kez Turgut Özal hükümeti, yerel seçimlerin en erken yapılabileceği tarih olan 13 Kasım 1988'de gerçekleşmesi için anayasa değişikliğine gitti. Bu değişiklik Cumhurbaşkanı tarafından oylanıp yürürlüğe girmesine rağmen, yasal olarak referanduma sunulması zorunluluğu doğdu. 25 Eylül 1988'de gerçekleşen referandumda anayasa değişikliğine hayır oyları %65 oranında çıktı. Bu yerel seçimlerin Özal'ın istediği tarihte değil, 26 Mart 1989'da yani olması gerektiği tarihte yapılacağı anlamına geliyordu.⁴

Turgut Özal'ın başkanlığında Anavatan Partisi(ANAP), Necdet Calp başkanlığında Halkçı Parti(HP), Ali Fethi Esener başkanlığında Büyük Türkiye Partisi(BTP), Erdal İnönü'nün başkanlığında Sosyal Demokrasi Partisi(SODEP), kapatılan AP'ye yakınlığıyla bilinen isimlerin bulunduğu Ahmet Nusret Tuna'nın başkanlığında Doğru Yol Partisi(DYP), yine kapatılan Milli Selamet Partisi'ne yakınlığı ile bilinen isimlerin yer aldığı Ali Türkmen başkanlığında Refah Partisi(RP) kuruldu. BTP, kapatılan Adalet Partisi(AP)'nin devamı şeklinde bir tutum izlediği gerekçesiyle MGK tarafından kısa bir süre sonra kapatıldı. MGK yeni kurulan bu partilerin birçok kurucu üyesini ve hatta bazen Erdal İnönü gibi genel başkanlarını dahi veto etti. SODEP ve DYP gibi yeni partiler sürekli veto yediklerinden dolayı kurucu üyelerini tamamlamadılar ve genel seçimlere katılamadılar. 6 Kasım 1983 günü yapılan seçimlere bu partilerden sadece MDP, ANAP ve HP katılma hakkı kazanmıştı. 2 Kasım 1985'te SODEP ve HP ile birleşti. Sosyal Demokrat Halkçı Parti adını aldı. 14 Kasım 1985'te Rahşan Ecevit başkanlığında Demokratik Sol Parti(DSP) kuruldu. **Demokrasi'nin 50 Yılı 1945-1995, Cilt: 2(1971-1995)**, ss.838-926.; **Türkiye Tarihi-5 Bugünkü Türkiye 1980-1995**, Cem yay., İstanbul, 1997, ss.37-77 ve 164-169.

⁴ **Yerel Seçimler Panoraması, 1963-1999**, ed. Oya Çitçi, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No:306, Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2001, s.160-161; Mustafa Şener, "Seçim Sonuçları Değerlendirmesi 1989 Yılı Raporu", http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php, s.4.

İzmir’de 1989 Yerel Seçimleri

Yerel Seçimi erkene alamayan ANAP hükümeti, bu kez yerel seçimlerle ilgili yasada değişiklik yaparak, kendisine daha çok oy ve belediye başkanlığı getirebilecek iki turlu çoğunluk sistemini uygulamaya koymayı istemiştir. Ancak ANAP’ın bu seçim taktikleri ters tepmiş, ciddi muhalefetle karşılaşınca iki turlu çoğunluk sistemi ile ilgili değişiklik önerileri geri çekilmiştir.⁵

1989 yerel seçimleri öncesinde üç büyük ilin Anakent(Büyükşehir) Belediye başkanlıkları Anavatan Partisi’nde bulunuyordu: İstanbul’da Bedrettin Dalan, Ankara’da Mehmet Altınsoy, İzmir’de Burhan Özfatura.

1987 genel seçimlerinde “limon gibi sıkacağız” sloganıyla büyük bir çıkış yakalayan Sosyal Demokrat Halkçı Parti(SHP), Anavatan Partisi’nden yeniden aday olan bu belediye başkanlarının karşısına İstanbul’da Nurettin Sözen’i, Ankara’da Murat Karayalçın’ı ve İzmir’de de Yüksel Çakmur’u aday gösterdi. Günümüzde de tartışma konusu olan ilçe belediye başkanları ve belediye meclis üyelerinin belirlenmesi konusunda ANAP aday ve SHP adayının, herhangi bir ısrarları olmamıştır.⁶ Adayların belirlenmesinde parti genel merkezlerinin ve il örgütlerinin etkisi olmuştur.

SHP, İzmir’de 5 yıldır belediye başkanlığı yapan Burhan Özfatura’nın karşısına, Yüksel Çakmur’u çıkarırken, ANAP’a ciddi muhalefet yapan Merkez Sağ’daki rakibi Doğru Yol Partisi(DYP)’nin adayını ise Mimar Orhan Erdil’di.

Yerel Seçim Öncesi İzmir’de Propaganda Çalışmaları

Adaylar propaganda çalışmalarında esnaf dernekleri, odalar ve çeşitli meslek kuruluşlarına geziler düzenlediler. Ayrıca ev gezilerine de ağırlık vermekteydiler. Kadın seçmenlerin oylarının seçimin kaderini belirleyeceğini düşünüyorlardı. Su, kanalizasyon, park, denetimsiz pazarlar gibi sorunların doğrudan kadınları etkileyeceğini bildiklerinden bunları ele alarak kadın oylarını partilerine çekmeye çalışıyorlardı. Yüksel Çakmur, kadınlara “*Eğer iktidara gelmemiz söz konusu olursa, siz kadınlar İzmir’de öncü olacaksınız*” şeklinde sesleniyordu. Kadınları sosyal hayattan toplum dışına kaydırma çabaları olduğunu belirterek de muhafazakar kesimlere gönderme yapıyordu.⁷

Özfatura ise, İzmir Halkı için dört yönden güvence olduklarını; ekonomik güvenceyi, tanzim satışlar(TANSAS) ve toplu konutla; eğitim güvencesini

⁵ **Yerel Seçimler Panoraması, 1963-1999**, s.161; Şener, aynı yerde.

⁶ Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme; Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

⁷ **Yeni Asır**, 4 Mart 1989; **Milliyet**, 9 Mart 1989.

verdikleri burslarla, açtıkları yabancı dil ve bilgisayar laboratuvarlarıyla; sağlık güvencesini 400 yataklı belediye hastanesiyle; düşünce, inanç güvencesini de 'partizanlık' yapmamakla sağladıklarını, kadınlardan ve gençlerden büyük oranda oy alacaklarını söylüyordu.⁸

EBSO(Ege Bölgesi Sanayi Odası) ve İTO(İzmir Ticaret Odası) yöneticilerinin “*İzmir'in çağdaş bir kent ve Türkiye'nin Batı'ya açılan penceresi olduğunu vurgulayarak, İzmir'de bu özelliklere sahip bir belediye başkanı görmek istediklerini dile getirmeleri*” Yüksel Çakmur'a “üstü kapalı” destek verdikleri şeklinde yorumlandı.⁹

Sanayi ve Ticaret odalarından başka İzmir Ziraat Odası da Çakmur'u desteklediğini açıkça beyan ediyordu. Hatta odanın DYP'ye yakınlığı ile bilinen bazı sağ görüşlü yöneticileri de ANAP'a çiftçilerin oy vermeyeceğini, İzmir'de çiftçilerin oy oranının %20 civarında olduğunu açıklıyorlardı.¹⁰

Seçim öncesinde Çakmur'a sivil toplum kuruluşlarından başka, merkez medyanın ve İzmir basınının desteği de hissedilmektedir.¹¹

İzmir Esnaf Dernekleri Birliği ise Özfatura'ya açık destek veriyordu. Birlik Başkanı Cemal Tercan, Özfatura'nın İzmir'de önemli işler yaptığını, esnafın önemli bir kitle olduğunu ve sorunlarının dinlenmesini istiyor, oyunu Özfatura'ya vereceğini açıklıyordu.¹²

Özfatura, Seçim Kampanyası'nda Aşevleri, TANSAS'lar, Toplu Konutlar, gibi icraatlarını ön plana çıkardı. “**Yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır**” sloganını kullanan Özfatura, İzmirliyle dağıtılmak üzere yapacaklarını içeren 10 maddelik bir garanti belgesi hazırladı. Bu belgede ulaşım, su, kanal ve yol gibi hizmetlerde İzmir'i Türkiye birincisi yapacağına söz veriyordu.¹³

Özfatura, özellikle yoksullara yönelik propaganda yapıyor ve aşevlerini öne çıkarıyordu. Aşevlerinde 23.000 İzmirlinin yararlandığını 4.500'ünün fakir öğrenci, 18.500'ünün de diğer yoksullar olduğunu açıklıyordu. “*Biz yatırım tercihimizi yoksul mahallelerden yana kullandık*” diyordu.¹⁴

⁸ **Günaydın**, 2 Mart 1989.

⁹ **Yeni Asır**, 11 Mart 1989; **Hürriyet**, Ege eki, 11 Mart 1989.

¹⁰ **Hürriyet**, 15 Mart 1989.

¹¹ Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme; Bunu Özfatura da doğrulamaktadır. Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

¹² **Yeni Asır**, 2 Mart 1989.

¹³ **Yeni Asır**, 12 Mart 1989; Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

¹⁴ **Yeni Asır**, 11 Mart 1989; Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

Çakmur da propaganda çalışmalarında, Körfez’i temizlemek, Raylı Sistem, Belediyenin borçlarını ödemek, irtica tehlikesi gibi konular üzerinde duruyordu¹⁵. İzmir’in en önemli iki sorunu olarak, körfezin temizliği ve ulaşım sorununu gören Çakmur, bu konuda da üniversitelerden ve uluslar arası bilim adamlarından destek alarak körfezin kirliliğini kalıcı olarak çözmek istediğini söylüyordu. Ulaşım sorunu için de raylı sistemi şart olarak görüyor. Bu konuda Özfatura ile aynı hedefi paylaşıyorlardı.¹⁶

Özfatura-Çakmur arasında en önemli tartışmalardan biri belediyenin halkın daha ucuz alışveriş yapması için kurmuş olduğu TANSASŞ üzerineydi. Özfatura, Çakmur seçilirse TANSASŞ’ları kapatacağını söylüyordu. Çakmur, buna karşılık verdiği demeçlerde: “*Yok böyle bir şey, biz TANSASŞ’ı kapatmayacağız. Aksine, sosyal demokrat belediyeçilik anlayışımız gereği, TANSASŞ fiyatıyla satış yapacak bakkallara mal vererek, hem tüketicinin, hem de esnafın yüzünü güldüreceğiz*” diyordu. Ayrıca TANSASŞ’ın her kademedeki yöneticilerini uyararak, seçildiklerinde bütün hesapları kontrol ederek İzmir halkının parasının istismar edilmesini önleyeceklerini vurguluyordu.¹⁷

Çakmur ayrıca Özfatura’nın toplu konut projeleri olan Ege-Koop, Ege-Kent ve Ev-Ka’da yapılan binaların denetimsiz olarak yapıldığı ve fiyasko ile sonuçlandığı eleştirisini getiriyordu.¹⁸ Bazı partilerin adayları gecekonduya izin vereceklerini açıklarken, Özfatura imar affını Türkiye’de ilk uygulayan ve başarının kendileri olduğunu açıklıyor ve imar affından yararlanarak tapu hak edenlere tapularını dağıtıyordu.¹⁹

DYP adayı Orhan Erdil, seçim öncesinde adayların şanslarını eşit olarak görüyor, yarışın TBMM’de grubu olan üç parti arasında geçeceğini belirtiyor, ANAP içinde kırılganlıklar olduğunu, SHP’de ise Çakmur’u tasvip etmeyenler bulunduğunu açıklıyordu.²⁰ Bununla birlikte Orhan Erdil, Çakmur’dan çok Özfatura’ya yükleniyor, SHP adayı Çakmur’u ziyaretinde içlerinden hangisi kazanırsa diğerine destek olması konusunda teklifte bulunuyordu. Hatta

¹⁵ **Hürriyet**, Ege eki, 2 Mart 1989; .

¹⁶ **Yeni Asır**, 15 Mart 1989; Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

¹⁷ **Yeni Asır**, 14 Mart 1989; Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme; Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

¹⁸ **Yeni Asır**, 13-14 Mart 1989; Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

¹⁹ **Yeni Asır**, 13 Mart 1989.

²⁰ **Yeni Asır**, 14 Mart 1989; Çakmur, 1989 seçimlerinde hakim teminatında önseçimler ve ittifakla aday gösterildiğini, 1994 seçimlerinde ise aday olmaması için imzalar toplandığı ve adaylığını istemeyenler olduğunu ifade etmiştir. Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

kazanan adaya diğ erinin danış manlık yapması konusunda uzlaş maya varıyorlardı. Bu görüş me Ç akmur-Erdil dayanış ması ş eklinde basına yansıyor du.²¹

Seç im Ö ncesi Genel Siyasi Ortam

İ zmir'de ve diğ er kentlerdeki ANAP teş kilatlarında ANAP'ın baş ta hayat pahalılığ ı olmak üzere genel politikasının olumsuz etkileri endiş e yaratıyor du. İ stanbul'da Bedrettin Dalan, seç im pusulularına adayların isimlerinin yazılmaması üzerine Turgut Ö zal ile sorun yaşamış ve bu durumun kendisinin oy kaybına uğ ramasına neden olacağını düşün müş tü. Bazı seç menler belediye başkanlığ ı'nda hizmetlerinden memnun oldukları ANAP adayı Dalan'a oy vereceklerinin, ancak il genel meclisi seç iminde baş ka bir partiye oy vereceklerini ifade ediyorlardı.²²

Dalan, gazetelerin Türkiye baskılarına, ANAP amblemsiz ve Ö zal'sız ilanlar verirken, durum İ zmir'de de farklı değ ildi. ANAP İ zmir teş kilatlarında Ö zal posterleri asılmazken, Genel Merkez'e miting yapmayacaklarını ve Ö zal'ın İ zmir'e gelmesini istemediklerini bildirmiş leri. Ö zfatura'nın seç im bü rolarında da ANAP Genel Başkan ve Baş bakan Ö zal'ın posterleri yoktu.²³ Ö zfatura, "**Ben İ zmirliyim, ANAP'ın değ il İ zmirliilerin adayım**" mesajı veriyordu²⁴ SHP adayı Ç akmur ise ANAP'lıları "**Bir yanda iktidara oy verin, hizmet ö yle gelir diyorlar ö te yandan kendi baş bakanlarından kaçıyorlar**" sözleriyle eleştiriyordu. Bu durumu ANAP'ın ç ökü ş ü olarak değ erlendiriyordu.²⁵

Ö zfatura, seç im başarısı için kararsız oylara gözünü dikmiş ti. Kararsız oyların %27 oranında olduğunu ve bu oyların kendisine geleceğ i hesabını yapmaktaydı. Kendi oylarının da partisinin oyunun %12 önünde olduğunu vurguluyordu.²⁶ Ö zfatura'nın ve ANAP'ın ilçe belediye başkanlarının ş ansı

²¹ **Hürriyet**, 15 Mart 1989.

²² **Milliyet**, 6 Mart 1989.

²³ **Hürriyet**, Ege eki, 14 Mart 1989.

²⁴ **Milliyet**, 12 Mart 1989; Bununla birlikte, 4 Mart 2014 tarihinde yaptığımız görüş mede Ö ZFATURA, böyle bir kaygılarının olmadığını, Ö zal'ın da kendisine ciddi destek verdiğ ini belirtmiş tir. Ö zfatura'nın İ zmir basınına ve merkez medyaya verdiğ i ilanlarda ANAP amblemi bulunmakta, Ö zal fotoğ rafları olmasa da Ö zal'ın ve hükümetin yerel yönetimlere verdiğ i destek sıklıkla dile getirilmektedir. Bkz. Ekler.

²⁵ **Hürriyet**, 15 Mart 1989.

²⁶ **Yeni Asır**, 15 Mart 1989.

İktidar partisi adayları olmalarıydı. İzmir’e yaptığı hizmetler karşılığında Özfatura, özellikle kararsız seçmenlerden oy bekliyordu²⁷

ANAP’lı bakanlar ve milletvekilleri de fırsat buldukça İzmir’e, Ege’ye çıkarma yapıyorlar, seçmenle temaslarda bulunup, oy istiyorlardı. Devlet Bakanı Kamran İnan Aydın ve Muğla’da, Milli Savunma Bakanı Ercan Vuralhan ve Adalet Bakanı Mehmet Topaç Uşak’ta, İçişleri Bakanı Mustafa Kalemlî Kütahya’da, Maliye ve Gümrük Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin Balıkesir’de, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanımren Aykut İzmir ve çevresinde bu tür çalışmalarda bulundular. İzmir milletvekillerinden öne çıkan isim ise ANAP İzmir milletvekili Işıl Saygın’dı. Bakanlar ve milletvekilleri özellikle “hükümet desteği” üzerinde duruyorlar, ANAP’lı başkan adaylarının seçilmemesi durumunda hizmetlerin aksayacağını vurguluyorlardı. Alt yapı sorunlarının çözümüne dikkat çeken bakanlar, başlanmış işlerin yarım kalacağı uyarısında bulunuyorlardı. Bu uyarıların zaman zaman aşağıdaki ifadelerle tehdit boyutuna ulaştığı basına yansıyor²⁸:

1- *“Hizmet için başkan mecburen bize gelecek. Bizde kara kaplı defteri açıp bakacağız. Oy yoksa hizmet de yok.”*

2- *“Belediye başkanları verdikleri sözleri tuttum diyorsa, bunun için gerekli parayı babasından almadı.”*

3- *“Bu seçimde fırsatı kaçırsanız, 5 yıl daha beldenize hizmet gelecek diye beklemek zorunda kalırsınız.”*

4- *“26 Martta diğer partilerin adaylarına oy verirseniz, bir ailenin üvey evladı muamelesi görürsünüz.”*

5- *“Hükümet olarak bizimle, bir başka partiden seçilmiş belediye başkanının diyalog kurması zor.”*

ANAP’ın bu tehdit algısı yaratan seçim propagandası ve aynı şekilde negatif mesajlar içeren seçim afişleri aslında seçmen üzerinde olumsuz etki yapmış, ANAP’ın oylarının belki de beklediğinden çok daha fazla düşmesine neden olmuştur.²⁹

²⁷ Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

²⁸ **Hürriyet**, Ege eki, 19 Mart 1989.

²⁹ Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme; Necati Özkan, **Seçim Kazandıran Kampanyalar**, MediaCat Kitapları, 2.Baskı, İstanbul, 2004, s.109; Süleyman Yaman KOÇAK ve Ali EKŞİ, “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden

Yüksel Çakmur, Burhan Özfatura'ya destek vermedikleri için ANAP'taki liberallere teşekkür ediyordu. Çakmur bu konuda yaptığı bir konuşmada şunları söylüyordu: “Partilerimiz ayrı olsa da liberallerle aramızda, Cumhuriyet rejiminin yaşaması ve Atatürk devrimlerinin korunması konusunda örtülü bir anlaşma var. Biz sosyal demokratlar ve liberaller, bugünkü yönetimde Türkiye'nin geleceğini partilerimiz ayrı da olsa tehlikeli buluyoruz. İrtica her yerde hortluyor. Türk halkında ‘Cumhuriyet rejimi tehlikeye düşüyor.’ endişesi var. ANAP'ın liberal kanadı da kendi partileri içinde bu endişeyi yaşıyor.”³⁰

Seçim anketlerine göre de SHP, İzmir'de birinci parti konumunda idi.³¹

	ANAP	DYP	SHP	Diğer	Kararsız
KAMAR(Hürriyet)	32.5	13.0	35.4	12.1	6.0
KONDA(Milliyet)	24.5	16.9	43.5	15.1	(*)
PIAR(Sabah)	36.8	11.2	39.8	12.2	(*)

SHP'liler, 1987 genel seçimlerinde kullandıkları “Limon gibi sıkacağız” yerine 1989 yerel seçimlerinde bu kez “Süpürge ile süpüreceğiz” sloganını kullanıyorlardı. “Süpürge” esprisi ile “ANAP'ın iktidardan silinip süpürüleceğini, ülkenin yolsuzluk ve haksız kazançlardan temizleneceğini” anlatmak istediklerini belirtiyorlardı.³² Ancak SHP, ANAP dışındaki partileri hedef almıyor, özellikle DSP'nin saldırgan tavrına karşın genelde bu partiye yanıt vermiyordu.³³ Bu doğru bir seçim stratejisiydi.

Yüksek Seçim Kurulu 26 Mart 1989 yerel seçimlerinde oy kullanmayana para cezası verilmeyeceğini açıklamıştı.³⁴ Buna rağmen seçimlere katılım oranı %74.1 idi. İzmir'de katılım oranı Türkiye ortalamasının altında kalmıştır.³⁵

Seçimlere birkaç gün kala ANAP adayı Burhan Özfatura ile SHP adayı Yüksel Çakmur TANSAS'lar üzerinden kavgaya tutuştular. Özfatura, kendisinin kurduğu tanzim satışların(TANSAS) rakipleri olan bazı süpermarket

Türkiye'de Yerel Yönetimler”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Mayıs 2010, Sayı:21, s.303.

³⁰ Yeni Asır, 20 Mart 1989.

³¹ Sabah, 23 Mart 1989; Milliyet, 23 Mart 1989; Günaydın, 25 Mart 1989.

³² Milliyet, 10 Mart 1989; Hürriyet, 12 Mart 1989..

³³ Mustafa Şener, “Seçim Sonuçları Değerlendirmesi 1989 Yılı Raporu”, http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php, s.6.

³⁴ Yeni Asır, 21 Mart 1989.

³⁵ Oya Çitçi, , Yerel Seçimler Coğrafyası, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No:329, Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2005, s.297; Çakmur'a göre katılım oranı yine de çok düşük değildi. Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

ve toptancıların, TANSAS’la rekabet edemediklerinden dolayı Çakmur’u desteklediklerini iddia ediyordu. Çakmur ise Özfatura’yı TANSAS’ı iflasa sürüklemekle itham ediyor, tanzim satışların hesaplarını kalem kalem açıklamalarını istiyordu. Ayrıca Çakmur, Özfatura’nın “SHP, Tansaş’ı kapatacak” propagandası yaptığını, seçimleri kazandıkları takdirde TANSAS’ları kapatmayacaklarını daha da geliştireceklerini söylüyordu.³⁶

Çakmur, özellikle ANAP’ın seçmeni kazanmak için erzak(pirinç, şeker, margarin) dağıtmasını şöyle eleştirmiştir: “*Bunlar yiyecek maddesiyle vatandaşı satın alabileceklerini zannedecek kadar zavallı bir duruma düşmüşlerdir. Vatandaşlar, ANAP ne dağıtırsa alsınlar, analarının ak sütü gibi helaldir. Çünkü onlar zamlarla, vergilerle, düşük ücretlerle vatandaşı inim inim inlettiler. Holdinglere milyarlar dağıtan ANAP iktidarı, halka iki kilo şeker vermiş çok mu? Halk 2 kilo pirinç, 2 kilo şeker için bunlara oy vermez. Çünkü halkın artık bir 5 yıl daha kötü yönetilmeye, açlığa sefalete itilmeye, hor görülmeye tahammülü kalmadı*”³⁷. Görüldüğü gibi Yüksel Çakmur, sosyal demokrat söylemlerle seçmenlere propaganda yaparken, ANAP’ın liberal icraatlarının vatandaş üzerindeki olumsuz etkisine vurgu yapıyordu.

ANAP yerel seçim afişlerinden birinde “***Eli Kolu Bağlı Bir Belediye Başkanı İster miydiniz?***” sorusunu soruyor, afişteki karikatürde koltuğunda halatlarla eli kolu bağlanmış bir belediye başkanı tasvir ediliyor, ANAP iktidarında mahalle idare yatırımlarının son 5 yılda tam 20 misli arttığı vurgulanıyordu. Aynı afişte “*Bu seçimde de oyumuzu, hükümetle uyum içinde çalışacak, büyük işler gerçekleştirecek, geniş ufuklu, dürüst, çalışkan adaylara verelim. Hizmetinden memnun olduklarımızı yeniden seçelim, beğenmediklerimizi değiştirelim.*” deniyordu.³⁸ Bu afiş de aslında ANAP’ın seçim öncesindeki iletişim hatalarından biriydi. Seçmene tehdit içeren “*Bizim adayımızı seçmezseniz, eliniz kolunuz bağlanır!*” mesajı veriliyordu.³⁹

³⁶ **Yeni Asır**, 22 Mart 1989; Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

³⁷ **Hürriyet**, Ege eki, 21 Mart 1989.

³⁸ **Yeni Asır**, 24 Mart 1989; Necati Özkan, **Seçim Kazandıran Kampanyalar**, MediaCat Kitapları, 2.Baskı, İstanbul, 2004, s.109.

³⁹ Işın Çelebi, **Türkiye’nin Dönüşüm Yılları**, Alfa yay., 3.Baskı, İstanbul,2013, s.172. Işın Çelebi adı geçen eserinde Özal’ın 1989 yerel seçimlerinin ardından siyaset bilimci Prof. Dr. Nilüfer Göle’den seçim yenilgisi ile ilgili bir rapor hazırlamasını istediğini, Göle’nin raporunda “*Siz buzdolabı, araba aldı diye bunları insanların başına kakmak zorunda mısınız? İnsanlar ne aldıklarına değil, ne alacaklarına bakarlar. Siz ne yapacağınızı söylemediniz. İnsanlara neler yaptığınızı anlattınız ve bunu da insanların başına kaktınız. Bu, ANAP’a olan güveni azalttı*” şeklinde ağır eleştirilerde bulunduğunu aktarmaktadır.

Seçimden 3 gün önce bazı araştırma şirketleri Yüksel Çakmur'u %3 önde gösteriyorlardı.⁴⁰ İzmir'de ANAP'ın oyları ise son yapılan anketlerde %24,5 olarak çıkıyordu.⁴¹ Burhan Özfatura da oylarının Çakmur'un gerisinde olduğunu seziyordu. Seçim kampanyasında son hafta seçmenlerdeki soğukluğu hissetmişti.⁴²

Ülke geneli için yapılan tahminlerde de ANAP'ın oy kaybedeceği, 27 Mart sabahı ANAP'ın oylarının %29-%32 bandında olması durumunda erken seçime gidilebileceği, Başbakan Turgut Özal'ın Cumhurbaşkanlığı adaylığının ve hatta başbakanlığının tartışmalı hale geleceği öngörülüyordu.⁴³ Özal, yerel seçimlerde oy kaybettiği takdirde erken seçimlere gidip gitmeyecekleri sorusuna, "muhalafet olmam çeker giderim" yanıtını veriyordu. Aslında seçim yenilgisi sonrasında bir anlamda Cumhurbaşkanı adayı olabileceğinin sinyallerini veriyordu.⁴⁴

Seçime birkaç gün kala, Başbakan Turgut Özal, Özfatura'ya destek olmak amacıyla, Muş ve Diyarbakır milletvekilleri Alaaddin Fırat ve Nurettin Dilek'i doğulu seçmenlerin oylarını kazanmak için İzmir'e gönderdi.⁴⁵

SHP adayı Yüksel Çakmur, İzmirli seçmenlere "*İzmir'i, Fetullah Hoca'nın müridi mi yönetsin istersiniz?*" diye sorarak, seçim kampanyasında sürdürdüğü laiklik vurgusunda son noktayı koymak istiyordu.⁴⁶ Bu konuda Burhan Özfatura, hiçbir cemaate mensup olmadığını ve Fetullah Gülen'den kendisini desteklemesi konusunda bir talebinin olmadığını belirtmektedir.⁴⁷

Özfatura da "*Sevgili İzmirililere Son Çağrı!*" adlı son mesajında İzmir halkına şöyle sesleniyordu: "*Sizin hayatınız, siyasilerin çıkar ve ihtiraslarından daha önemlidir. Genel seçim havasına döndürülen bu seçimlerde politikacılarımız yerel sorunları bıraktı, Ankara'nın sorunlarını konuşuyor. 27 Mart'ta bütün siyasiler Ankara'ya kendi sorunlarına döndüğünde; siz, seçtiğiniz adayla baş başa kalacaksınız. Oy verirken kendi hayatınızın 5 yılını*

⁴⁰ **Yeni Asır**, 23 Mart 1989.

⁴¹ **Milliyet**, 23 Mart 1989.

⁴² Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

⁴³ **Yeni Asır**, 23 Mart 1989.

⁴⁴ **Yeni Asır**, 25 Mart 1989.

⁴⁵ **Yeni Asır**, 24 Mart 1989.

⁴⁶ **Yeni Asır**, 24 Mart 1989; Bunun yanında Çakmur, sosyal demokrat söylemlerinin de oldukça etkili olduğunu belirtmiştir. Yüksel ÇAKMUR ile 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

⁴⁷ Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

İzmir’de 1989 Yerel Seçimleri

belirleyeceğinizi unutmayın. Seçtiğiniz aday 5 yıl boyunca, bölgenizin, mahallenizin, sokağınızın kaderini elinde tutacak.”⁴⁸

26 Mart ve Seçim Sonuçları

Yerel Seçimler 26 Mart 1989 günü Türkiye genelinde 105.321 sandıkta yapıldı. 28 milyon 66 bin kayıtlı seçmenden oy kullananlar, 1984 belediye başkanı, 21 bin belediye meclis üyesi, 3 bin il genel meclisi üyesi, 300 bine yakın muhtar ve ihtiyar heyeti üyesi için oy kullandılar. Oy kullanma sırasında çıkan olaylarda, yaralananlar ve hayatını kaybedenler de oldu.⁴⁹

Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçiminde 698.389 geçerli oyun, 365980’ini SHP(%52,4), 169672’sini ANAP(%24,2), 97183’ünü DYP(%13,9), 39186’sını DSP(%5,6), 18815’ini RP(2,6) alıyordu.⁵⁰ SHP’nin anketlerde çıkan oy oranından çok daha fazla oy alması hatta seçmenin yarısından fazlasının oyunu alması, Çakmur’un Merkez Sağ’dan da oy aldığını işaret ediyordu.⁵¹

İzmir’de Büyükşehir’den başka merkez ilçelerde Konak, Karşıyaka, Bornova, Buca’yı alan SHP 5-0 yaptı.⁵² Konak’ta Ahmet Sarışın, Karşıyaka’da Cihan Türsen, Bornova’da Ali Sözer, Buca’da Ertan Erdek SHP’den belediye başkanı oldular. Oysaki bütün bu belediye başkanlıklarını 1984 yerel seçimlerinde ANAP kazanmıştı.

Diğer ilçelerin de birkaçı dışında neredeyse tamamını SHP aldı. Sadece Karaburun’u ANAP kazanırken, Bayındır, Tire ve Ödemiş’de belediye başkanlıklarını DYP kazandı.⁵³

ANAP adayı Özfatura’nın oy kullandığı sandıkta sürpriz yaşanıyor ve en çok oy SHP adayı Çakmur’a çıkıyordu. Özfatura bu sandıkta 65, Çakmur 136 oy aldı.⁵⁴

Seçimi kazanamayan Konak İlçesi ANAP adayı, ANAP’lı seçmenlerin sandığa gitmemelerinden yakınıyordu.⁵⁵ Bu da ANAP’lı seçmenlerin, yerel seçimlere kayıtsız kaldığını gösteriyordu.

⁴⁸ **Yeni Asır**, 25 Mart 1989.

⁴⁹ **Milliyet**, 27 Mart 1989; Adalet Alada, “Türk Belediyeciliğine Kronolojik Yaklaşım” , **Türk Belediyeciliği’nde 60 Yıl Sempozyumu**, Ankara, 23-24 Kasım1990, yay. Haz: Metropol İmar A.Ş., Ankara,1990, içinde s.142.

⁵⁰ www.tuik.gov.tr

⁵¹ Tanju Tosun, **Türk Siyasal Hayatında Seçimler ve İzmir**, Orion Kitabevi yay., Ankara, 2009, s.258.

⁵² **Yeni Asır**, 27 Mart 1989.

⁵³ **Hürriyet**, Ege eki, 27 Mart 1989; **Yeni Asır**, 28 Mart 1989.

⁵⁴ **Hürriyet**, Ege eki, 27 Mart 1989.

1989'da İzmir İl Genel Meclisi Üyeliği seçimleri sonuçları açısından da SHP, %45.5'lik oy oranıyla 1.parti olurken, ANAP, %21.3 ile 2.parti; DYP, %20.8 ile 3.parti olacaktır. ANAP, il genel meclisi üyeliği seçimi sonuçlarına göre 2.parti olsa da oy kaybına uğramış, DYP ise bir önceki seçimlerdeki oy oranını 10 puan arttırmıştır.⁵⁶DYP oylarının yükselişe geçmesi, gelecekteki genel seçimler açısından bir fikir vermiştir.

1984 yerel seçimlerinden sonra 111'i 1987'de oluşturulan toplam 115 yeni ilçeden ANAP, 42'sinde; SHP 37'sinde; DYP 30'unda; RP 4'ünde; MÇP 1'inde ve Bağımsız aday 1'inde belediye başkanlıklarını kazandı. SHP, İzmir'de 4 yeni ilçedeki belediye başkanlıklarını kazandı.⁵⁷Bu yeni ilçeler Konak, Buca, Menderes ve Beydağı idi.⁵⁸Bu sonuçlar da yeni oluşturulan ilçelerde genele bakıldığında iktidar partisinin avantajlı olduğunu göstermekteydi.

ANAP İzmir teşkilatındaki liberaller, seçim yenilgisi üzerine ANAP İzmir İl Başkanı Yusuf Uz'u ve diğer ilçe yöneticilerini suçlarken; Belediye Meclis Üyesi seçilen İl Başkanı Yusuf Uz ise kendilerine "liberal" adını veren grubun başta eski Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem olmak üzere, parti için çalışmadıklarını ve partiye ihanet ettikleri eleştirisini getiriyordu.⁵⁹ Bu ANAP'ta parti içi hiziplerin(liberaler-kutsal ittifakçılar) çatışmasının yerel seçim sonuçlarını olumsuz etkilediğini de gösteriyordu. Özfatura'ya göre de parti içindeki bu çatışmanın oy kaybetmelerinde etkisi vardı.⁶⁰

⁵⁵ **Hürriyet**, Ege eki, 27 Mart 1989.

⁵⁶ Tosun, a.g.e., s.254-255.

⁵⁷ **Milliyet**, 29 Mart 1989.

⁵⁸ **Milliyet**, 21 Haziran 1987.

⁵⁹ **Hürriyet**, Ege eki, 29 Mart 1989.

⁶⁰ Burhan ÖZFATURA ile 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

**Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçe Merkez Belediyelerine Göre
26 Mart 1989 Büyükşehir Belediye Başkanlığı Seçimi Sonuçları.⁶¹**

İl Belediye	Sandık	Kayıtlı seçmen	Oy kullanan	Seçime katılma	Geçerli oy	ANAP	
	sayısı	sayısı	seçmen sayısı	Oranı(%)	sayısı	Aldığı oy	%
İzmir	3151	981771	727077	74.1	698389	169672	24.2
Bornova	467	134517	106948	79.5	102686	24312	23.6
Buca	323	96243	71968	74.8	68673	17322	25.2
Karşıyaka	636	231813	178946	772	172329	34965	20.2
Konak	1675	519198	369215	71.1	354701	93073	26.2

DSP		DYP		IDP		MÇP		RP		SHP	
Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%	Aldığı oy	%
39186	5.6	97183	13.9	2227	0.3	5326	0.7	18815	2.6	365980	52.4
7758	7.5	17351	16.8	318	0.3	838	0.8	2492	2.4	49617	48.3
3077	4.4	9687	14.1	236	0.3	496	0.7	3362	4.8	34493	50.2
10844	6.2	23578	13.6	435	0.2	1407	0.8	4129	2.3	96971	56.2
17507	4.9	46567	13.1	1238	0.3	2585	0.7	8832	2.4	184899	52.1

SONUÇ

Yüksel Çakmur’un seçim kampanyasındaki irtica tehdidine karşı laiklik vurgusunun, Türban eylemlerinin gündemde olduğu dönemde İzmir’li seçmenleri etkilediğini söylemek yanlış olmaz. Çakmur, bunun yanında hayat pahalılığından etkilenen, ücretleri günden güne eriyen işçi kesimlerinin ve kent yoksullarının oylarını almıştır. Ayrıca Özal ailesinin “Hanedan” görüntüsü vermesi, Başbakan Özal’a tepkinin artmasına ve yerel seçimlerin genel seçimler gibi algılanmasına neden olmuştur.

1989 Yerel seçimlerinden SHP birinci, DYP ikinci, ANAP üçüncü parti olarak çıktı. Muhalefet partilerinin başarısıyla sonuçlanan yerel seçimlerin hemen ardından, DYP lideri Süleyman Demirel erken genel seçim istedi. Yerel seçim yenilgisi, Cumhurbaşkanlığı’na aday olmayı düşünen Turgut Özal’ın bu düşüncesini güçlendirdi.

26 Mart 1989 yerel seçimlerinden beş gün sonra 31 Mart’ta Başbakan Özal, hükümette değişikliklere gitti. Bu değişikliklerde yeğeni Hüsnü Doğan ve kardeşi Yusuf Bozkurt Özal dikkat çekmekteydi. Başbakan, ANAP’ın oy

⁶¹ www.tuik.gov.tr

kaybetmesine neden olan “Hanedan” algısını ortadan kaldırmayı amaçlamaktaydı. 11 Nisan 1989 günü bu hükümet Meclis’ten güvenoyu aldı.⁶²

Seçim sonrası için çeşitli senaryolar üretildiyse de bunlar gerçekleşmedi. Bu senaryolara göre; ANAP’tan kopanlarla, DYP ve SHP’den gelenler 226 çoğunluğa sahip “Atatürkçü Parti” kuracaklar, Meclis içi darbe yaparak Özal iktidarına son verecekler ve ittifakla 1989 Cumhurbaşkanlığı seçimlerine tek bir aday göstereceklerdi.

Muhalefet aslında mevcut meclisle Cumhurbaşkanlığı seçimlerine gitmek istemiyordu. 1992’ye kadar görevdeyiz diyen Özal, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday oldu ve meclisteki ANAP oylarıyla Cumhurbaşkanı seçildi. Ancak bu, başarısızlığının göstergesi olarak “Çankaya’ya kaçtı” yorumlarına neden oldu. Bu başarısızlık, muhalefetin baskısıyla 1991 yılında erken genel seçimlerin yapılmasına neden oldu. 1989 yerel seçimlerinde oylarını arttırdıkları görülen DYP ve SHP en çok oyu alan birinci ve ikinci parti olarak 1991 yılında 8 yıllık ANAP iktidarına son verdiler.

Burhan Özfatura, 1994 yerel seçimlerinde bu kez DYP adayı olarak Yüksel Çakmur’la yarışa girdi. Özfatura, 1989 seçim yenilgisinin rövanşını az farkla da olsa 1994’te aldı ve ikinci kez İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı oldu. Özfatura’ya göre Çakmur, başarısız olmuştu. Ancak, esas etken, SHP’nin yerel yönetimlerdeki genel başarısızlığı ve İstanbul Su Kanalizasyon İşletmesi(İSKİ)’ndeki yolsuzluk olaylarının SHP için olumsuz imaj oluşturmaya vardı. Çakmur’a göre de 1994’te kaybetmesinin en önemli nedeni oylarının çalınmasıydı.

İktidar partisi için hem kendini sınama hem de iktidarını tazeleme şansı da veren yerel seçimler, 1989 yerel seçimlerinde görüldüğü gibi bazen iktidar partisi için sonun başlangıcı da olabilir. İzmir, Ankara, İstanbul’da belediyeleri elinde bulunduran iktidar partisi, bu makalenin konu ettiği İzmir’le birlikte Ankara ve İstanbul’u da kaybetmiştir.

Yerel seçim yenilgisi, iktidar partisinin hükümet kanadında değişikliklere neden olabileceği gibi, parti içinde de genel başkanlık yarışının kızışmasına, yapılacak olağan ya da olağanüstü kongrelerde parti üst yönetiminin ve hatta genel başkanın değişimine neden olabilir. Sadece Büyükşehirleri değil ilçelerde

⁶² Turgay Yavuz, **Özal’ın Mirası**, 2.Baskı, Ufuk yay., İstanbul, 2013, s.191; Işın Çelebi, **Türkiye’nin Dönüşüm Yılları**, s.162-163; http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php.

İzmir’de 1989 Yerel Seçimleri

de seçim kaybetmek iktidar partisi için yerelde seçmenle iletişimin kopması nedeniyle genel seçimler için olumsuz sonuçlar doğurur.

26 Mart 1989 yerel seçimlerinin, 30 Mart 2014 seçimleriyle benzerlikler gösterdiği birçok kişi tarafından dile getirilmektedir. Özellikle aynı yıl Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin olması ve genel seçimlerin yaklaşması, 25 yıl önceki yerel seçimle, günümüzdeki yerel seçimleri benzeştirmektedir. Belirgin fark, 1989 yerel seçimlerinde Turgut Özal seçim kampanyasında ön plana çıkarılmazken, 2014 yerel seçimlerinde Recep Tayyip Erdoğan’ın belediye başkanı adaylarından çok daha fazla öne çıkarılmasıdır. 1987’de siyasi yasakların kalkması, ANAP’a karşı muhalefet partilerini güçlendirmişti. 30 Mart 2014 yerel seçimlerinde olduğu gibi 26 Mart seçimi öncesinde de iktidar muhalefet ilişkileri gerilmiş, seçimler genel seçim havasına bürünmüştü. AKP’nin yerel seçimlerde oylarının düşmesi halinde Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın 1989’da Özal’da olduğu gibi cumhurbaşkanlığı adaylığı sorgulanabilir, AKP’den kopuşlar yaşanabilir. Yeni parti kurma girişimleri gerçekleşebilir. Turgut Özal, seçimler Meclis’te gerçekleştiğinden ANAP oylarıyla cumhurbaşkanı seçilmişti. Recep Tayyip Erdoğan ise cumhurbaşkanı, AKP’li milletvekillerinin oyları ile değil, halk oylamasıyla belirleneceği için beklemediği sonuçlarla karşılaşabilir. Hatta bazı analistlerin öngördüğü gibi cumhurbaşkanı aday olmayıp, başbakan olarak devam etmek isteyebilir. Liderlerin Turgut Özal ve Süleyman Demirel örneğinde olduğu gibi cumhurbaşkanlığına yöneldiklerini görmekteyiz. 2014 yerel seçimleri sonuçları herkesi yanıltabilecek bir yapıya da sahip görünüyor. Özellikle ilk defa oy kullanacak genç seçmenlerin seçmen davranışı çok önemli. Beklenmedik oy oranları görülebilir.

Sonuç olarak 1989’la günümüz arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Ancak bu karşılaştırmaların net olarak yapılabilmesi için önümüzdeki yerel seçimlerin kısa ve uzun vadeli sonuçlarının görülmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Gazeteler:

Günaydın
Hürriyet
Milliyet
Sabah
Yeni Asır

Kitaplar

Alada, Adalet, “Türk Belediyeciliğine Kronolojik Yaklaşım” , **Türk Belediyeciliği’nde 60 Yıl Sempozyumu**, Ankara, 23-24 Kasım1990, yay. Haz: Metropol İmar A.Ş., Ankara,1990, içinde ss.119-143.

Çelebi, Işın, **Türkiye’nin Dönüşüm Yılları**, Alfa yay., 3.Baskı, İstanbul, 2013.

Çitçi, Oya, **Yerel Seçimler Coğrafyası**, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No:329, Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2005.

Çukurçayır, M. Akif, “Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset”, **Yerel Siyaset**, Okutan yay., İstanbul, 2008.

Demokrasi’nin 50 Yılı 1945-1995, Cilt: 2(1971-1995), Aydın Kitaplar yay., İstanbul, 1995.

Koçak, Süleyman Yaman ve Ali EKŞİ, “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler”, **SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Mayıs 2010, Sayı:21, ss.295-307.

Nadaroğlu, Halil, **Mahalli İdareler**, Betaş yay., 7.Bası, İstanbul, 2001.

Özkan, Necati, **Seçim Kazandıran Kampanyalar**, MediaCat Kitapları, 2.Baskı, İstanbul, 2004.

Sunay, Cengiz, “Türkiye’de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi”, **Yerel Siyaset**, Okutan yay., İstanbul, 2008.

Şener, Mustafa “Seçim Sonuçları Değerlendirmesi 1989 Yılı Raporu”, http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php, (erişim: 4 Mart 2014).

Toprak, Zerrin, **Yerel Yönetimler**, D.E.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi yayını, 8.Baskı, İzmir, 2010.

Tosun, Tanju, **Türk Siyasal Hayatında Seçimler ve İzmir**, Orion Kitabevi yay., Ankara, 2009.

İzmir'de 1989 Yerel Seçimleri

Türk Belediyeciliği'nde 60 Yıl Sempozyumu, Ankara, 23-24 Kasım 1990, yay. Haz: Metropol İmar A.Ş., Ankara, 1990.

Türkiye Tarihi-5 Bugünkü Türkiye 1980-1995, Cem yay., İstanbul, 1997.

Yavuz, Turgay, **Özal'ın Mirası**, Ufuk yay., 2.Baskı, İstanbul, 2013.

Yerel Seçimler Panoraması, 1963-1999, ed. Oya Çitçi, Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, No:306, Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi, Ankara, 2001.

Yerel Siyaset, Okutan yay., İstanbul, 2008.

Kaynak Kişiler:

Burhan ÖZFATURA, 4 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

Yüksel ÇAKMUR, 8 Mart 2014 tarihinde yapılan görüşme.

İnternet:

<http://www.tuik.gov.tr>

http://eski.yerelnet.org.tr/secimler/secim_analizleri1989.php

EKLER

İzmirli seçferiler toplantı yapılar
Yaklaşık 200 kişi katılan toplantıda Başkan Özfatura, İzmir'in geleceği hakkında konuşarak, "İzmir'in geleceğiyle ilgili olarak bizlerin bir araya gelmesi ve bir karar almamız gerekiyor" dedi.

İzmir/Büyükşehir Belediye Başkan Adayı BURHAN ÖZFATURA'dan...

Tuttuğu siyasi parti hangisi olursa olsun...

SEVGİLİ İZMİRLİLERE GERÇEKÇİ ÇAĞRI!

ELİNİZİ VİCDANINIZA KOYUN... KENDİNİZE SORUN: TAMAM MI? DEVAM MI?

1. **İzmir'in geleceği**
İzmir'in geleceği hakkında bir karar almalıyız. Bu kararın alınması için bir araya gelmeliyiz.
2. **İzmir'in geleceği**
İzmir'in geleceği hakkında bir karar almalıyız. Bu kararın alınması için bir araya gelmeliyiz.
3. **İzmir'in geleceği**
İzmir'in geleceği hakkında bir karar almalıyız. Bu kararın alınması için bir araya gelmeliyiz.
4. **İzmir'in geleceği**
İzmir'in geleceği hakkında bir karar almalıyız. Bu kararın alınması için bir araya gelmeliyiz.

Değerli hemşehrilerim,
Yeni seçiminizi eşliyorsunuz.
Şimdi, kendinize su soruyuz soralım:
Nedir Belediye?
Bir siyasi iktidar makamı mı?
Yoksa, tüm siyasi kaygılarını ötesinde, bir hizmet alanı mı?
Belediye - hizmet demektir.
Kim ne dese desin, Belediye seçimlerinde, seçilecek olan, bir siyasi parti, ya da siyasi iktidar değildir.
Gerçekçi olalım!
Bugünkü İktidarımız, 1992'ye kadar idare edilebilir.
Ve içişlerimiz kalacaktır.
Belediye seçimlerimizde seçilecek olan, en uç noktada, bir belediyeye en hayırlı hizmet verecek olan kişidir.
Tüm sorumlulukları yüklenmek, hizmet etmek bir Başkandır.
Gerçekçi olalım.
Tüm siyasi terahütümüzü bir yana bırakıp, güzel İzmir'imiz en iyi hizmet kim verebilir?
Kendimize bunu soralım.
Gerçekçi olalım.
Yapacak olarak mevcut iktidara ters düşecek biri mi daha hayırlı olur... Yoksa, siyasi iktidarı uyum içinde çalışacak bir diğeri mi? Bununun hesabını iyi yapalım.
Sevgili İzmirliiler,
Benim tutkum bedeldir.

Güzel İzmir'imizi Türkiye'nin en modern şehri haline getirelim.
Bu uğurda, hizmete en çok müteahhit sınıflarımızdan, geçtikten sonra sınıflarımızdan başlayalım, atlayalım ve aşağıya gidelim, boyayalım ve çarşı koruma yolunda neler yapılabileceğini düşünelim.
Birazını hayırın büyüleyici birliği ve köpmümlerini bir arada düşünebilmeye hazır olmalıyız.
Başlayalım da, henüz tamamlanmamış çalışmalarımız, İzmir sevgisi içinde, hep birlikte sahip çıkmaya, İzmir'in beyni olduğunumuzu yansıtmaya çalışalım.

BEŞ YIL İÇİNDE YAPTIKLARIM, ÖNÜMÜZDEKİ BEŞ YILDA YAPACAĞLARIMIN TEMİNATIDIR.

TÜM PLANLARIM HAZIRDIR. SÖZÜM SENETTİR.

Saygılarımla,

Dr. Burhan Özfatura
İzmir/Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

İZMİRLİ! HİZMET DEĞİL, SİYASET PEŞİNDE KOŞANLARA ALDANMA. YAPTIKLARIMIZIN YIKILMASINA, İZMİR'DE HUZURUN BOZULMASINA İZİN VERME. 5 YILDIR TANIDIĞIN, BİLDİĞİN, SİNADIĞIN BURHAN ÖZFATURA'DAN SASMA. MÜHRİNİZİ, OYUŞULUĞUNUN EN SAĞINDAKI ARININ ÜSTÜNE BAS.

Dürüstlük, çalışkanlık ve yardımseverlikte örnek.

"ŞEHİR YILDIZI"
İzmir Milletvekili... rak polise tarafından...

HABER VERİLDİ!
Yeni seçiminde... rak polise tarafından...

Halka...

DYP

Gözetici... rak polise tarafından...

"C"

DYP'nin... rak polise tarafından...

YENİ ASIR PERŞEMBE 23 MART 1989

Seçime üç gün kala kavga büyüdü

Ozafura: Vali...
Cakırmur: Kayseri...

ELİ KOLU BAĞLI BİR BELEDİYE BAŞKANI İSTER MİYDİNİZ?

Mahalli idarelerin yatırımları son 5 yılda tam 20 misli arttı. Çünkü devletimiz yeni yasalarla gelirin büyük bir kısmını mahalli idarelere ayırdı, onlara yeni kaynaklar yarattı.

Bu büyük mali destek, tüm belediyelere ve diğer mahalli idarelere çok geniş imkânlar kazandırdı. Hemşerilerine bugüne kadar görülmemiş derecede hizmetler vermelerini sağladı.

Bu seçimde de oyumuzu, hükümetle uyum içinde çalışacak, büyük işler gerçekleştirecek, geniş ufuklu, dürüst, çalışkan adaylara verelim. Hizmetinden memnun olduklarımızı yeniden seçelim, beğenmediklerimizi değiştirelim.

ANAVATAN PARTİSİ

İNCELEME BAŞLIĞI

23

izmir/Büyükşehir Belediye Başkan Adayı BURHAN ÖZFATURA'dan...

YAPILANI YIKMAYA, TANSAŞ'I KAPATMAYA KALKAN MANTIKTAN İZMİR'E NE HAYIR GELİR?

Sevgili İzmir'iler,
Sizden özür diliyorum.
Siyasi hayranım, Türkiye'ye de, İzmir'e de yalnız zarar vereceğini biliyorum.
Bir koltuk uğruna, hayati boyanca, hiç bir koltukta hükümsüzlüğün birini, beni korumak için, ülkeyi yönetenleri ve İzmir Belediyesi'nin çalışanlarını korumasına da göz yumamam.
Bu nedenle, yerel seçimin anı gününde, birkaç basit gerçek sunmak ve İzmirli olarak, heleden sakınmamız gereğini vurgulamak istiyorum.
1) Koltuk okuyup, çıkar uğruna hakuku bilmeden gelebileceğin sakınlam.
Ayrıca, Bugüne kadar 300.000'e yakın tapuyu biz dağıttık. Bu bir gerçek. Değişmez ki.
Şimdilerde çehis mülkiyetindeki arazileri, bu arazilerde kondusunu dikmiş vatandaşlarımızın tapularını vermek üzere kamulaştırıyoruz.
Örneğin Yahya Paşa Vârisleri ve Piliçko Vârisleri ile Gümrüççü Bölgesi'nin işini tamamladık. Kararları da bir iki ay içinde bitirme süreci veriyoruz.
Üzülmediğim şu:
Bir insan nası olur da, bir ilçenin Belediye Başkanı iken, Belediye Kanunu'nu okumas.
Daha da üzülmediğim şu:
Etbette okumuştur.
Bile bile, İzmir'in Belediye kurumuna inancını sarsmanın, moralini bozmanın İzmir'e ne yarar var?
2) Onur bundanından söz edenlerin onur anlayışından sakınlam.
Eğer, en ufak bir işletme bilgisi yoksa, TANSAŞ'tan, kim, ne anılır?
Eğer insanda, onur anlayışı yoksa... TANSAŞ'ın çalışanlarını da, tüm Belediye çalışanlarını da korurur.

TANSAŞ'ın onuru çalışanlarını işsiz-sapsız, insan okuna ters düşen suçlamaları korumamak vicdan işi midir?
3) TANSAŞ'ı kapatalım mı?
Korktuğum başma geldi.
Hiçbir plan-programı olmayan, koltuk ihtirasıyla, koltuksuz kalıms birinin, bütün yapıları yıkmayı önermeden başka seçim silihi yoktur.
Dehaletin de, kökü niyetin de sonu yok.
İzmir'de, hayal pahalılığı, Türkiye ortalamasının hemen hemen yarısında tutan TANSAŞ'ı batmış gösterece baktın.
Bu mantık, ancak TANSAŞ'ı bahır. Yenisini kuramaz.
Bu mantık, ancak TANSAŞ'ı bahır. Yenisini kuramaz.
Vaktiyle, Türkiye'yi batırıp bırakan mantık gibi.
4) Kopyacılar sakınlam.
İzmir'in daha mutlu, daha uygar bir şehir olması konusunda, hiçbir gayret olmayan Belediye Başkan adaylarından sakınlam.
Bizim, geçmiş 5 yıllık planlarımız kendine malsiymeye çalışan, kopyayı dahi köle çekenlerden sakınlam.
Size malsiymüş TANSAŞ'a saldırarak, bir koltuk uğruna, sizle kopuşmaya hazır iktisarlardan sakınlam.
5) Gerekeceğ olalım.
Yarın... Genel seçim için değil, yerel seçim için oy kullanacaksınız.

5 yıldı, İzmir'de, geçmişi oranla, inanılmaz Belediye hizmetleri sunmuşuz temel nedeni, benim müevazı şahayefim değildir.
Arkamızda, "Yeni Belediyeler Kanunu"nu çıkaran başta Sayın Özal olmak üzere, Anavatan İktisarı olmuştuz... onuz onuz hizmet seviye verdiğimiz bir ANAP teşkilat ve İzmir Belediyesi çalışanları, almışaydı, yapıları, siletbe ki, ben tek başıma yapamazdım.
Önümüzdeki 5 yıldı da kendi yerel teşkilat ve silete iktisarı uyum halinde çalışmayacak, sif kendi siyasi yataklarını için, küde bir koldarı ters düşecek birinden İzmir'e hayır gelmez.
Buno rağmen, bir siyasi kavgaya görünüşüne sürüklenmediğim için, hepimizin özür diliyorum. İzmir'im de, İzmir'im de seviyorum.

BEŞ YIL İÇİNDE
YAPTIKLARIM,
ÖNÜMÜZDEKİ
BEŞ YILDA
YAPACAĞLARIMIN
TEMİNATIDIR.
TÜM PLANLARIM
HAZIRDIR.
SÖZÜM SENETTİR.

Saygılarımla,

Dr. Burhan Özfatura
izmir/Büyükşehir Belediye Başkan Adayı

İZMİRLİMLER!
HİZMET DEĞİL, ŞİYASET PEŞİNDE KOŞANLARA ALDANMA.
YAPITILARIMIZIN YIKILMASINA, İZMİR'DE HUZURUN BOZULMASINA İZİN VERME.
5 YILDIR TANIĞIĞIN, BİLDİĞİN, SINADIĞIN BURHAN ÖZFATURA'DAN ŞAŞMA.
MÜHÜRÜNÜ, OY PUSULASININ EN SAĞINDAKİ ARF'IN ÜSTÜNE BAS.

Dürüstlük, çalışkanlık ve yardımseverlikte örnek.

İzmir'de 1989 Yerel Seçimleri

Hürriyet, Ege eki, 14 Mart 1989

İstanbul ve Diyarbakır milliyetleri...
Genel Başkan yardımcısı Müj...
Milletvekili Alaaddin Fırat ve...
geni Dişek. "İşkol beğeniler"
okulu için Ortufatura'yı...
rekabetsiz amaçla İzmir'e get...
diklerini söyledi. "Doğu ve...
Güneyeğin için değil İzmir'i...
yeniye Cadde ve Zevcehan...
başkasının denetleyecekleri...
ne ilanıcazın" dedi.
Seçim turlarına aralıkız

İzmir'in kondomün...
dığını ifade etti.
Seçim barosunda ise ilgili...
bir olay yaşandı. Birizin bu...
güvencilerde açıkladığı sü...
sonuçları için "Parti kim...
vermiş, ondan sonra sen...
çıkarmıyor" diye Ortufatura...
ANAP Genel Başkan Yardı...
cı Alaaddin Fırat, parti ge...
nöl merkezine yapılan an...
ket sonuçlarını açıklarken bir...
senin çıkarmadı. ANAP'a bu

İstanbul Milliyet...
Dişek ANAP Adayı Ortufatura...
na ötek verince bağlandı.
Muj Milletvekili Alaaddin...
Fırat, doğu ve güneydoğudan...
gelip İzmir'e yerleşmelerin çağ...
rılması olarak gördüğünü ve kendi...
sini aralarında görmek iste...
diklerini belirterek Türkiye'nin...
bir bütün olduğunu, doğu...
su, kuzey, güney ile bütün...
lük arzettiğini belirtti.

ekip yolladı. İstiz parti...
tıgı baskın sonunda Al...
daki Mehmet Coşkun'u yakaladı.
Daha sonra İzmir Emni...
yet Müdürlüğü'ne getirilen ve...
Ankarada dericilik yapan...
Mehmet Coşkun hakkında si...
kaygıların daha da artacağını...
belirten polis yetkilileri "Su...
an için piyama 500 milyon...
dönderdiği süteleyer" dedi

Stadı'na "bide" çekilme...
konuştu.
Eğeli çiftçilerden ANAP...
İktidarından aday olanlara oy...
çıkarmasayın öne süren çift...
teminçileri, soyulmuş tarım...
politikasına yönelik tepkileri...
ni ortaya koymaya hazırlan...
yor. Tarım kesiminin her ge...

Se...
S...
ferber...
ların...
ken, A...
Başkan...
Alanca...
düzenle...
sanatçı...
Süat'ın...
hemen...
da bir...
ANP...
Yürüm...
konser...
nin ön...
çkan...
nin ko...
balık...
na get...
çkan...
Başkan...
bir pro...
para...
ANAP...
Ünlü...
arkalı

**ÇAĞDAŞ BELEDİYE İÇİN
BELEDİYENİN KAPANMIŞ KAPILARINI,
SİZLERE AÇMAK İÇİN
ÖZAL'A DA FATURA'SINA DA DUR...**

BAŞKANIMIZ YÜKSEL ÇAKMUR

MÜHRÜNÜ SHP' YE VUR!

**Kadro bizden, güven bizden,
hizmet bizden,**

Hürriyet, Ege eki, 25 Mart 1989

İzmir'de 1989 Yerel Seçimleri

Oylarınızla önce kördüğümü,
sonra İzmir'in sorunlarını çözecek
Türkiye'nin siyasal yaşamını etkileyeceksiniz...

Ülkeyi ve İzmir'i çağdışı zihniyetten,
halkımızı dayanılmaz pahalılıktan kurtaracaksınız...

Değerli İzmirli!
Yeni yapılacak yerel seçimlerin sonucu, halkımızın geleceğini, mutluluğunu etkileyecektir.
Demokrasinin gelişmesinde etkin bir kere olan İzmir'in sorunlarının ancak, sosyal demokrat bir belediyeçilik anlayışı ile çözümleneceğine inanıyorum.
Bu amaçla çağdaş, projeler ürettik.
Sizlere hizmet için hazırız.

İşte çözümler...

- Kaynak yaratan, üretken, kapılarını halka açan, saygıdan, sevecen, dinamik bir belediye çözümdür.
- Rüşyü sistem, deniz taşınmazlığı, ulaşımda çözümdür.
- Derin kuyularla tazyikli, yerleşim şebekesi ağı, su sorununa çözümdür.
- Alt yapıyı anıtsal, proje ve yapı malzemelerinin belediyece düşük maliyetlerle sağlanması, belediye öncülüğünde kurulucağ kooperatiflerle gerçekleştirilecek tapu konular, konut sorununa çözümdür.
- Hışhonda sağmayan, mikroplu saçmayas, klorlezi korlemeden kanalizasyon ağı ve arıtma tesisleri, güzel İzmir için çözümdür.
- Konutucu, tedavi edici sağlık hizmetlerinin uzak semtlere ulaştırılması, dispensarler açılması, sağlık sorununa çözümdür.
- Üreticili, esnaf, tüketiciliyi içine alan, en uzak semtlere yayılan, sermayesiz halka açılan, denetlenen ve çağdaş anlayışla yönetilen ve geliştirilen TANSAS mağazalar zinciri, pahalılık için çözümdür.
- İzmir'de yaşayan başımızın baci kadimimizin tüm sorunlarının giderilmesinde sosyal demokrat belediyeçilik çözümdür.
- Kültür etkinliklerini yaymak, her yaş grubunun yararlanacağı sanat merkezleri açmak, voleybolcuların kulübümüz için çözümdür.
- Spor tesislerinin çoğaltılması, boş zamanlarında gençlere ücretsiz/gözetimli iş sağlayarak toplumsal kalkınmada sorumluluk verilmesi, gençlik sorunları için çözümdür.

Değerli İzmirli!
Belediyelerin devlet bütçesinden alacakları ödenekler yasalarla belirlenmiştir. Bunu önlemeye hiçbir kişiyi gücü yetmez.
İzmir'i mutlu yaşantılara götüreceğ sosyal demokrat belediye için 30 yıllık devlet deneyiminizi sizlerden Belediye Başkanlığı onurunu istiyoruz.
Yağarınızda ahenkle birlikte mutlu olmanız dilek, saygılarını sunarım.

Sizin için varım
YÜKSEL ÇAKMUR
Sosyaldemokrat Halkçı Parti
Büyükşehir Belediye Başkanı Adayı

Hürriyet, Ege eki, 25 Mart 1989

25 88 00
(8 hat)

en Süper Hizmet
TICLERİNİN
NE...

kurul ilanları
arife ile st/cm
lanacaktır.

AN SERVİSİ

15 ARAYANLAR

FAAL
PROFESYONEL
YÖNETİCİLER

ZATI

ERZURUM

BUCA Termi

NÜFUS

BALIKESİR

Nedim ÇAKIR

NERDE
GENÇLİK KÜLTÜR
MERKEZLERİ

TATİL GÜNLERİ
GÖRÜŞEK
YERİ ALANLAR
NEREDE

5 Yıla kadar
Yatırım

Yatırımlarınızla
HAYALİYETLERİ
KARŞILAYIN

NERDE
GENÇLİK KÜLTÜR
MERKEZLERİ

TOPLU TARIMCILIK ÇALIŞI

ALTYAPU
TOPLU KONUTLAR

Su...Su...Su...

Yeni FİNANSE BELGESİ
ALDIRMAKASI

Çoklu Yatırım
Kamulaştırma
Geri Yatırım

Yaralı ve zenginliği
olan kentlerimizde
yasa korumalı

Nüfuslar için korumalı
Hesaplar

KİŞİSEL ÇIKAR İÇİN
KULLANILAN
TANİŞ KAYNAKLARI

23 MART 1989 PERŞEMBE

sorun sorun üstüne
düğüm düğüm üstüne

DÜĞÜMLERİ OYLARINIZLA ÇÖZÜN

İzmir'i aydınlığa götürün.

İNSANA DEĞER VEREN,
HİZMETİ HAKKA BÖLÜŞTÜREN,
SOSYAL DEMOKRAT BİR BAŞKAN,

SOSYAL DEMOKRAT HAKKÇI PARTİ

SHP

1983

YÜKSEL ÇAKMUR

İzmir'de 1989 Yerel Seçimleri

Sn. İzmirliiler,
yapılan piar araştırmalarına inanmamanızı rica ediyorum.
Amacım!
Politika değil, hizmettir.

DYP
İzmir Břyřkřehir Belediyesi Başkan Adayı
ORHAN ERDİL
yřksek mimar, şehir merkezleri uzmanı

seęim merkezi
1353 Sokak No:72 Toner İşhanı Tel: 19 37 32

Yeni Asır, 24 Mart 1989